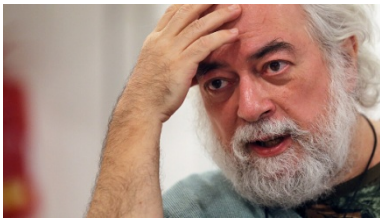

Společnost by měla být v neustálém sporu, vysvětluje chartista Schneider

6. ledna 2024, idnes.cz

Když se před 34 lety v Československu měnil režim, bylo mu čtyřiatřicet. Přesně půlku života tedy strávil v totalitě, která mu šlapala na paty. Po revoluci pomáhal na nohy české demokracii. Za zásluhy o stát dostal v roce 2019 z rukou prezidenta Zemana vyznamenání. Přesto se leckdo na Jana Schneidera, emeritního bezpečnostního analytika, publicistu a někdejšího bubeníka kapely The Plastic People of the Universe, dívá skrz prsty.

Mnozí lidé považují Schneiderovy názory minimálně za kontroverzní. Ostatně upozorní na to i on sám, ještě než si sedne za stůl v kavárně krajské knihovny v Havlíčkově Brodě.

„Se mnou chcete udělat rozhovor? Copak nevíte, že jsem na indexu, na černé listině?“ spustí zvesela.

Brzy však zvažní. Nelíbí se mu, jak se dnes v Česku dělá (hlavně vládní) politika ani to, jak se k sobě lidé chovají. „Není to dobré. Ale ony za to dost můžou i ty, jak já říkám, asociální sítě,“ podotkne.

Společnost podle něj právě zažívá těžké opilecké ráno. „Máme kocovinu a snažíme se z ní probrat,“ tvrdí muž, který za komunistů „dálkově“ studoval religionistiku.

Jak to s tou kocovinou myslíte? Tak dlouho jsme si připíjeli na zdraví naší skvělé demokracie a svobody, že jsme se z toho slavení až opili?

Byli jsme trošku, teda trošku víc zpití a opití. Ne snad zpití svobodou, to jsou jen takové kecy. O svobodě se žvaní snadno. Ale podívejte se, jak to tu vypadá. Jaká panuje mezi lidmi nálada. Až na výjimky už tu nejsou - nebo už nejsou aktivní - ti staří velcí politici: Havlové, Klausové, Zemanové... Místo nich je tu nová garnitura. A vypadá to tak, jako když se puberták sám vydá do světa: už za sebou nemá rodiče, začíná se tedy kolem sebe rozhlížet, zkouší se orientovat, ale moc se mu to nedaří, a tak dělá špatné kroky, seká jeden průšvih za druhým... Mám pocit, že jsme v této fázi. Snažíme se vytáhnout sami sebe z bažiny.

Těší mě ale, že se lidé čím dál více snaží osamostatňovat, zbavovat se různých iluzí a schémat... Pravda a láska a takové bláboly, to už nikoho neosloví... Navíc když si vezmete Václava Havla, tak ti, co si myslí, že mají patent na rozum a pravdu, jím sice rádi mlátí lidi po hubě, ale sami ho nečtou, sami jednají jako by ho neznali. Havel říkal: „Nejsme jako oni.“ Jenže oni se chovají přesně tak, jako se dříve chovaly ty staré struktury. Je to jako přes kopírák. Navíc strašně negativní roli hraje internet. Umožňuje vám nadávat vskrytu a přece veřejně. To, co dnes lidé píšou na všechny ty sítě, by se při normálním hovoru nikomu do očí říct neodvážili.

Třeba na síti X, dříve Twitter, se i někteří ministři vyjadřují jako dlaždiči. A běžně blokují profily lidí - voličů, a to i za normální, slušně formulovanou výtku...

Víte, on si chce každý užít ten pocit, že si může dovolit, co se mu zlíbí. Když po vás šlapou a vy se pak dostanete do pozice, že byste si mohl zkusit, jaké to je z druhé strany, je to hrozně lákavé. Moci někomu říci ne, zašlápnout ho, bezrestně mu zavřít hubu, a tak opakovat ty právem kritizované vzorce chování z minulého režimu...

Ale při výročí 17. listopadu ministr vnitra Rakušan na Národní třídě pronesl něco jako: „To, že teď se mnou tady můžete mluvit a řvát na mě, znamená, že tu máme demokracii a že ta demokracie funguje“...

Jenže ono je zde dost lidí, kteří se pokusili svobodně projevit, ale byli za to potrestáni - i když se vlastně ničím hrozným neprovinili. Jen prostě viděli a vidí některé věci jinak. To je jejich jediná vina... Spisovatelka Lenka Procházková, které si velmi vážím, říkává, že nejde jen o svobodu projevu, ale i o svobodu po projevu.

Nejmenovaná ministryně, ale i další exponovaní politici používají až nevkusně často slova jako chcimír či dezolát... Byli lidé takoví vždycky, nebo je teď na ně jen víc vidět?

Je to fakt trapné. Pravdou je, že dříve se to pokleslé nerozšiřovalo tak rychle, protože jsme neměli internet.

Vzpomínám si, jak se během sametové revoluce a po ní neustále používalo slovo pluralita - pluralita názorů, pluralita stran. Neprojevuje se tu ale v současné době spíše snaha o to, aby ve státě zase panoval jediný společný názor?

Jistěže projevuje. Pro mě bude znamením změny, až skončí Václav Moravec, který takový „názor“ a takovou oficiální pravdu léta prezentuje ve veřejnoprávním médiu. O jeho platu, co bere jen v České televizi, si můžeme nechat jen zdát... Já tvrdím: ale jo, nechte ho tam, ale jen jednou za měsíc, ty zbylé tři neděle, ať jsou místo něj jiní moderátoři. Ať má taky nějakou konkurenci.

Jak moc jsou podle vás držitelé té řekněme oficiální pravdy nebezpeční pro svobodu jednotlivce i skupinu obyvatel?

Nebezpeční jsou, ale monopol na pravdu nemají a podle mě ho ani nikdy nezískají. To je veliké štěstí, protože ta tendence uzavřít společnost čili akorát to celé převrátit z červena do modra či do zelena, nebude a nemůže mít úspěch. Ta protihra a jiné názory tu jsou.

Namátkou zmíním relativně čerstvý problém s tím Vidlákem (*Danielem Sterzikem, zemědělcem a blogerem - pozn. red.*). Toho napadli, že to je proruský kolaborant a dezinformátor, ale moderátor v televizi tu ženskou, která na něj kydala špínu, nezastavil a neřekl: Počkejte, on tady není, takhle o něm přece nemůžete mluvit. A naopak jí ještě povzbuzoval. To bylo zralé na civilní žalobu. Tak jsem to napsal Vidlákově. On mi poděkoval, ale odpověděl vtipně, že orel mouchy nelapá...

Není dnes občanská společnost až moc povadlá a netečná?

Je.

Takže to zase berou do rukou staří bardí, kteří už bojovali proti komunistům? Co jste říkal na hladovky někdejších disidentů Jiřího Gruntoráda a Johna Boka, kteří protestovali proti nízkým důchodům některých bývalých disidentů a požadovali odstoupení ministra Jurečky?

Jirku i Johna znám. Ve zmíněném případě se ze strany vlády jednalo o naprosté pokrytectví. Ale je zajímavé, a to lidem nějak uniká, že když se pod články o Chartě či chartistech objeví diskuse, jsou tam strašně nenávistné reakce. To jsou takové vulgarity a také sprosté lži. Neuvěřitelné. Přitom netvrdím, že chartisté byli světci. (*usmívá se*)

Gruntorád s Bokem tvrdili, že vláda problém s důchody chartistů přehlížela, přestože se sama k odkazu Charty 77 - v boji o demokracii a lidská práva - přihlásila...

Musím zopakovat, že mě zarazila ta kolikrát až nenávistná kritika - třeba Charlieho Soukupa. Nikdo se nezeptal, proč on nedostával důchod. Až se objevila informace, že naše úřady dluží těm australským odpověď, aby mu tam Australané mohli důchod vyřídit. Ten míč je tedy na téhle straně. Vláda z toho však udělala velmi šikovně těžký podraz - dorovnávat chartistům důchody! O to ale přece vůbec nešlo. Šlo jen o to, že vůči Soukupovi se ten stát zachoval naprosto neomaleně. A to Jirku Gruntoráda našťvalo. Tam nešlo o žádné chartistické důchody. Vláda ale využila tu potenciální nenávist lidí, mnoha lidí vůči disidentům...

A mnoho lidí si takto vyřizuje svoji vlastní minulost: „Já jsem s těma chartistama nikdy nebyl a tady vidíte, co to bylo za pól. Dostávali peníze ze zahraničí...“ Ano, pár lidí dostávalo a dostalo, ale naprostá většina ne. Takže si myslím, že obraz té hladovky byl velmi falešně podaný. Ale co se týče Jirky Gruntoráda, tak on svoji „vlastní“ vládu, kterou měl rád, obnažil úplně do naha - protože jaksi odhlásit se od odkazu Charty 77 je mnohem horší, než se k němu nikdy nepřihlásit a nevyjádřit... (*směje se*)

Oni pak tedy na vládě řekli, že se sice zříkají toho přihlášení se k odkazu, ale že ty hodnoty Charty pořád ctí...

Jasně. Prostě jako ta Koloběžka první - ani nahá, ani oblečená.

Povězte, lze být na jedné straně pokud možno maximálně objektivní, racionální, vnímat realitu poctivě a zároveň si stát pevně na nějakých svých osobních, národních, civilizačních pozicích? Dnes přece jednoznačně převažuje fandovství tomu či onomu názoru a postoji, které převažuje nad rozumem a argumenty a činí ze světa spíše bojiště: buď my, nebo oni - kdo nemyslí s námi, myslí proti nám a podobně...

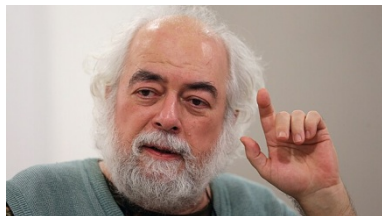
Je znamením vyspělé společnosti, že dokáže obojí. Třeba já nemám rád současné tendence EU, to v žádném případě. Nicméně zase když někdo říká, že nejsme Evropani, ale Češi, to je taky nesmysl. Já jsem Evropan, ale to mi nebrání v tom být Čech. Jako Evropan se opravdu necítím omezený - necítím zde nutnost volby: buď Evropan, nebo Čech. Víte, taková ta obava o ztrátu identity... Mně přijde, že o tom mluví lidi, kteří jsou si nejistí svojí vlastní identitou, že jsou možná sami nějakým způsobem vyprázdnění. Já o ztrátu své identity nemám

žádné obavy. Ani jako občan ČR, ani jako občan Havlíčkova Brodu, ani jako občan Evropy. Jsem svým založením v podstatě český kosmopolita.

Takže ani nemáte obavy z některých bruselských nápadů?

To zase mám!

Člověku, občanu asi lze nařídit ve stavu ohrožení, v nebezpečné situaci, co má či co nesmí dělat, ale sotva mu lze poručit, co má jíst nebo číst...

Přesně tak. Existuje pojem subsidiarita (*politická zásada, podle níž se rozhodování a zodpovědnost ve veřejných záležitostech má odehrávat na tom nejnižším stupni veřejné správy, který je nejbližší občanům; vyšší úrovně správy mají rozhodovat jen tam, kde si to povaha věci vyžaduje - pozn. red.*), který jsem já dlouho neznal - potkal jsem se s ním až v 90. letech. Já si třeba vůbec nevyčítám, že jsem byl v roce 2004 pro vstup do EU. Protože ta Evropa se tehdy chovala jinak.

Já to přirovnávám k tomu, že to byla mladá, štíhlá holka a teď je to stará rozkydlá vzteklá bába, která... která se se*e do všech oblastí života. Evropa, Evropská unie měla dělat jen to, co by bylo výhodnější dělat na vyšší než na národní úrovni. Čili záležitosti obchodní, obranné, možná i zahraniční politiku - ve vztahu k mocnostem. Ale jenom něco! No jo, ale ony existují Parkinsonovy zákony... Jakmile se jednou něco spustí, začne růst byrokracie, úředníci se rozmnožují geometrickou řadou a postupně začínají mluvit i do věcí, do kterých mluvit nemají.

Optimista je prý člověk, který nemá dostatek informací. Vy jste měl přístup k nejrůznějším informacím, umíte si informace najít, pracovat s nimi... Jste i tak optimistou, nebo spíše realistou?

Já jsem bytostný optimista. Ale zase nejsem mimo realitu. Jsem realistický optimista, jestli se to tak dá říct. V podstatě bych klidně mohl založit tu Haškovu stranu mírného pokroku v mezích zákona, protože jak je vidět, revoluce nikdy nic trvale nevyřešily a já věřím v takový ten pomalý pohyb vpřed... Je však třeba mít vždycky i tu protistranu, jakousi brzdu - společnost by opravdu měla být v neustálém, ale kultivovaném sporu, kultivovaném střetu. Měli by tu být lidé konzervativní a mají tu být i lidi progresivní. Má probíhat dialog. To je důležité a možná i to nejdůležitější.

Zdá se, že lidé dnes příliš nectí ono voltairovské: „Hluboce nesouhlasím s tím, co říkáte, ale do smrti budu hájit vaše právo, abyste to mohl říkat.“ Nebo tu je taková tolerance k názorům druhých?

Samozřejmě, že není. Ale něco vám řeknu, existuje jen jedna horší věc než rozhádaná společnost: nerozhádaná společnost - a tou je totalita. Takže je to furt zlatý, když se tu můžeme hádat. Ten spor ve společnosti probíhá a lidé se přece jen učí argumentovat, respektive učí se poznávat, když někdo neargumentuje čili když se to někdo snaží přetlačit silou. V politice pravice - bez ohledu na to, jak se dnes její představitelé chovají - neustále deklaruje svobodu. Levici je podle mě bližší pojem spravedlnost. Jako religionista musím říct, že v Bibli třeba má Hospodin mnoho přívlastků: Bůh mocný, hrozivý...

A taky žárlivý, žárlivě milující...

Ano. Ale... Bůh svobodný, to tam nikde není. Zato Bůh spravedlivý, to je ústřední téma. Spravedlnost je podle mě ústřední téma Bible. Svoboda je krokem na cestě ke spravedlnosti. Umíte si představit společnost svobodnou, která je nespravedlivá? No jistě, že umíte. To teď asi zažíváme, ne? Celkem svobodní jsme, ale té spravedlnosti se leckdy nedostává... A když to otočím, teoreticky: společnost, o které by se dalo říct, že je spravedlivá - myslíte si, že by v ní lidé mohli zažívat pocit nesvobody? Mám pocit, že spravedlnost v sobě svobodu zahrnuje. Kdežto svoboda v sobě nutně spravedlnost nezahrnuje... Ale zase je dobré diskutovat o tom. Jak říkal Masaryk - a jak po něm pořád kdekdo opakuje, i když to sám nepraktikuje: „Demokracie je diskuse.“

Jak se vám osobně v současné době diskutuje? Jak snadno či obtížně prezentujete své názory?

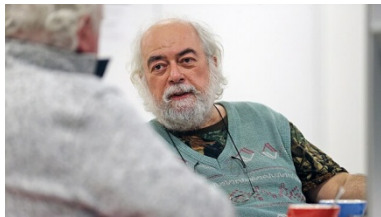
Zmíním jednu věc. Před pár lety, když byl nějaký teroristický útok, tak mi klidně třikrát týdně zavolal rozhlas, dvakrát televize - abych se k tomu jako expert vyjádřil. Jenže jistou dobou počínaje už se neozval nikdo. Jen jednou mi z televize zavolal nějaký mladý člověk: Měl byste čas? Říkám, jsem překvapený, že voláte, ale čas mám. Jenže pak za hodinu volal: Nezlobte se, omlouváme se, v Jihlavě, kam jsem měl jet do toho studia, je porucha. Samozřejmě tam žádná porucha nebyla... Prostě to byl nějaký elév, který si mě našel a nevěděl o černé listině, na které jsem se ocitl, a tak mi prostě zavolal. Ale hned mu umyli hlavu a pak hledali výmluvy, jak ten můj vstup odvolat...

V tomhle asi nebudete sám...

Jasně, oni mají právo si vybrat a oslovit, koho chtějí. Ale když opět vytáhnu Havla: v Audienci sládek říká tomu spisovateli: Ty se stýkáš s tím Holubem, tím je myšlen Kohout, a on říká: No, já se přeci můžu stýkat s kým chci. A on říká: Zlatá slova, svatý právo máš stýkat se, s kým chceš, a on to ten Holub taky pochopí, že se stýkáš jenom s tím, s kým chceš. Fantastické... (*směje se*) Ve dvou třech větách je popsána ta autocenzura a zachycená... Proto já jsem na toho Havla svým způsobem trpěl, i když jsou také jeho hry, které nemám rád a nic mi neříkají... Ale Audience, notabene s tím Landákem (*hercem Pavlem Landovským – pozn. red.*), ta byla vynikající.

Myslíte si, že by se Havel zastal Assange a Snowdena, dvou whistleblowerů, po kterých jdou Američané, protože ti dva zveřejňovali nepohodlné až výbušné informace, nebo by mlčel či mluvil o tom, že jednali „proti demokracii“, a tak musejí být poprávu potrestáni?

Vzpomínám si, že Vašek Havel tuším v roce 1986, když Američani bombardovali Libyi, napsal velice ostře, že Reaganova reakce byla něco jako, teď už nevím, jak to formuloval, něco jako oposum (*nadávka z Limonádového Joea - pozn. red.*), prostě zvířecí, neinteligentní. A že to byla ze strany USA fakt velká surovost. Mimochodem Libye je dnes tragédie i z hlediska migrace... Kaddáfí tam dělal obrovskou práci, ale toho jsme demokraticky odstranili... Myslím si tedy, že „mladý“ Havel by se Assange a Snowdena zastal. Jenže pak u něj nastala změna, „starému“ Havlovi ztvrdlo srdce, a tak si myslím, že by se jich zastal pouze v případě, že by šlo o lidi, kteří mluví proti Rusku. Kdyby je perzekvovalo Rusko, to by bylo řečí... Ale v tomto případě, když jde o lidi, kteří vypouštějí americká tajemství, to vidím tak, že by byl, bohužel, zticha... Politika už by převážila nad těmi jeho původními zásadami. Jasně, není to stoprocentní, určitou naději bych si u něj nechal, protože on dokázal překvapit.

Zmínil jste autocenzuru. Tou jste zřejmě nikdy přehnaně netrpěl. Co má člověk dělat, aby se zbavil - zbytečného? - strachu z vyjádření vlastního názoru, za který by snad mohl být nějak postizen? Na druhou stranu, vyjádření vlastního názoru by přece mělo být ve svobodné společnosti naprosto přirozené a legitimní, ne?

Jednou se někdo zeptal Magora Jirouse: „Proč to všechno děláš, to se nebojíš?“ A Magor odpověděl: „Já se bojím, až se* u. Ale proto to všechno dělám, abych se jednou nemusel bát.“ K tomu bych ještě dodal: jednotlivé lidi lze sejmout, když se budou vyjadřovat svobodně, nebojácně a nepohodlně, ale když se společnost naučí svobodně, nebojácně a nepohodlně vyjadřovat ve větším počtu lidí, pak mocní nemají šanci...

Umíme se dostatečně zastat druhého člověka?

Klíčová je solidarita. Vždy, když režim chovající se totalitně, čelil solidaritě, nabil si hubu. Ne jen já a můj projev, ale i tvůj projev. To je ten Voltaire. To je stará zkušenost. Jde o to skočit do vody a doufat, že ti ostatní nebudou srabi, že se mě zastanou a že budou říkat v podstatě to samé, co já... Tím pádem se pak ten mocenský tlak rozloží na mnohem víc bodů. Najednou bude všechno snesitelnější, když lidé povstanou a řeknou: Ano, já souhlasím, schvaluji atentát na říšského protektora...

Z vyššího principu mravního...

Přesně tak. Tyhle tradice my tady v tom národě máme. Ale to zastání se druhého nemůže být teatrální, protože v okamžiku, kdy to nic nestojí, tak to je póza. Důležité to je, když ten člověk něco riskuje. Pan profesor Machovec, který byl častým lektorem na těch bytových seminářích, říkal: „Víte, svoboda sama o sobě neexistuje. Svoboda je jedním z vrcholů trojúhelníku. Ty tři body se jmenují svoboda, riziko a odpovědnost. Svoboda musí obsahovat riziko, je riskantní a zároveň nese odpovědnost za to, co dělá.“ A tohle by si ti lidé měli uvědomovat - že ta svoboda taky něco stojí.

Lod' kotvící v přístavu je v bezpečí, ale kvůli tomu nebyla postavena...

Narodit se je velmi riskantní. (*směje se*) Lidé si musí uvědomit, že svoboda nejsou jenom ty kecy kolem ní, ale že by člověk měl nést za všechno odpovědnost. Ale to znamená i chovat se slušně, protože nechci riskovat víc než je nutné. Nechovat se sprostě. Vyhybat se zbytečným, nesmyslným sporům. Ale když už něco svobodně prohlásím, stát si za tím... Lidem však nenadávat, neurážet je.

Za komunistického režimu jste byl taky nějaký čas bubeníkem v kapele The Plastic People of the Universe. Neměl jste tehdy trochu strach - přijít do skupiny, jejíž členové se zrovna vraceli z vazby a pořád se kolem motali estébáci?

Strach jsem neměl. Underground měl takový heslo, když to řeknu slušně: My kašleme na vás, vy kašlete na nás. Nechte nás být! Uznávám však, že to byl z mé strany docela výstřední nápad. Ale víte, jak v Sedmi statečných ten kovboj Vin zmiňuje chlápka, co se svlékl a skočil do kaktusu? A když se ho ptali, proč to udělal, odpověděl, že v tu chvíli mu to připadalo jako dobrý nápad. No a mně to taky v té době připadalo jako dobrý nápad - jít dělat bubeníka k Plastikům. Byly to veselé, ale na játra náročné časy.

Mejla Hlavsa (*frontman Plastiků - pozn. red.*) vždycky říkal: „Bubeník a basista spolu musí pít, aby jim to pak při hraní klapalo.“ (*smích*) Mimochodem, komunisti tvrdili, že v textech Plastiků byla vysoká frekvence sprostých slov. Podle analýzy literárních kritiků však byla nižší než u Jaroslava Haška, který byl přitom povinná četba.

Vy osobně jste koncem 80. let tušil, že by mohlo přijít něco jako revoluce? Nebo to pro vás byla rána z čistého nebe?

Upřímně, nemyslel jsem si, že by se něco takového mohlo udát. Já jsem žil ve světě undergroundu, kde byl strašně důležitý Jirousův text Zpráva o třetím českém hudebním obrození. Magor Jirous v něm tvrdil, že mu došlo, že tím očekáváním nějaké změny se člověk dostává na jakousi vedlejší kolej, do pasivity a že tak ztrácí čas. Tehdy si uvědomil, že je to nafurt, ten komunismus... A přijal za svou myšlenku, že se tedy začne chovat tak, jako by to bylo opravdu napořád. Že se přestane omamovat nadějemi, že se to nějak změní...

V té době jste také psal?

Ne, ale v té době jsem se dostal k filozofu Egonu Bondymu. Jednak proto, že jsme jako Plastici hráli některé jeho texty. Ale on psal třeba i Poznámky k dějinám filozofie. A mě to strašně zaujalo. Tak jsem to začal opisovat na stroji. A zjistil jsem, že jsou tam velké chyby. Protože jak se opisuje a opisuje z původního textu, tak ti písaři dělají chyby. Začal jsem to tedy chodit za Bondym konzultovat a on zjistil, že jsem pečlivý... A když jednou Fanda Pánek, který byl jeho dvorním opisovačem, měl nějakou zdravotní indispozici, vyfasoval jsem od Bondyho magnetofon se sluchátky, protože on ty svoje texty namlouval. I proto, že jeho rukopis byl téměř nečitelný. Je zajímavé, že Bondyho texty - na rozdíl od jiných filozofických materiálů - jsou velice čtivé. Jak to? On psal i básně, a tak měl ten jazyk zvládnutý. A taky: jelikož si ty svoje filozofické texty nejprve namluvil a teprve z toho namluveného to pak psal. Pro mě to byla úžasná škola stylistiky. Jednou jsme to s manželkou počítali a vyšlo nám, že jsme celkem opsali na čtyřicet knih - na stroji! Včetně toho Bondyho.

Vy jste ale býval i účastníkem legendárních bytových seminářů, na kterých vám přednášel kromě jiných další filozof Ladislav Hejdánek - ale i mnozí další...

Je pravda, že na bytové semináře jsem chodíval často. Přiznám se však, že zrovna Hejdánek byl na mě dost těžký. Ale on dělal ve Vysočanech, kousek ode mě, skladníka, a tak jsme se párkrát sešli v montérkách, chodili jsme po té průmyslové části Vysočan a diskutovali.

Taková aristotelovská peripatetika - filozofování při chůzi...

Přesně. Láďa se mi věnoval, což pro mě hodně znamenalo i lidsky. Ale jinak ty jeho semináře a přednášky byly hodně složité... Já jsem od samého začátku chodil na religionistický seminář profesora Milana Balabána, který si pak v roce 1988 vzala pod svá křídla Cambridgeská univerzita. A z ní mám i certifikát o absolvování distančního religionistického kursu na bakalářské úrovni. Do Prahy jezdili přímo z Cambridge profesori. A my jsme tenkrát ani pořádně nevěděli, jaké to byly světové hvězdy ve svých oborech...

Učil jste se i anglicky?

Moc ne. Ale při tom bytovém semináři jsme dělali hebrejštinu a na ty cambridgeské zkoušky byly potřeba dva biblické jazyky, tak jsem si ještě přibral starořečtinu.

Jste věřící, nebo jste se o náboženství „jen“ zajímal?

Táta byl sice farář, nicméně já jsem chodil na židovskou obec, protože tam mi to z těch církví přišlo nejzajímavější. Ale po Listopadu bylo všechno najednou jinak... Předtím za bolševika na té obci nás bylo dost málo, jenže po revoluci najednou každý zjistil, že je Žid a začala z toho být trochu móda. To mě nebavilo. Navíc můj kamarád, rabín Mayer, který se přiznal, že podepsal spolupráci s StB, musel z funkce odejít, a tak se pak odstěhoval do Izraele. Pak po mnoha a mnoha letech jeden známý v archivech zjistil, že rabín Mayer nikdy nikoho neudal. Že sice podepsal spolupráci, ale udávali úplně jiní lidé. Mayer skončil jako obětní beránek. V Izraeli říkali: spolupráci podepsal moskevský rabín, budapeštský, bukureštský a podepsal i pražský... To ale ještě

neznamená, že někomu uškodili. Když jsem potom nastoupil do zpravodajské služby, začal jsem se na to všechno koukat trochu jinak.

Hodilo se vám nějak to „tajné“ studium religionistiky později v životě?

Nesmírně. Studium religionistiky je v podstatě reflexe všech náboženských směrů a hnutí, což pokládám za strašně podnětné a důležité, protože zjistíte, že všechna ta náboženství jsou si strašně podobná... Třeba teď ta aktuální otázka islamismu. Já říkám: pozor, muslimů je hodně přes miliardu, ale ne všichni jsou pošuci. Francouzský profesor Gilles Kepel napsal knížku Boží pomsta (vyšla v roce 1996), v níž pojednává o náboženských extrémistech - muslimských, židovských, katolických, protestantských... A tvrdí, že jsou všichni stejní - chodí jinak oblečení, ale jinak jsou to úplně stejní blázni. Jistě, pak tu máme třeba i ekologisty... Ano, ekologie je důležitá, ale jak říká Klaus, když z ní uděláte -ismus, tak už to prostě smrdí. Takže religionistika slouží jako dobrý bod pohledu a k pochopení, jak to v lidských hlavách funguje. Fenomén náboženství je širší. Je to způsob lidského chování - do jaké míry lidé připouštějí racionální argumenty a do jaké míry věří... A zde máte celé dilema současné doby: fakta mluví takhle a takhle, ale já věřím tomu a tomu čili, že je to jinak...

Ona je také otázka, kolik těch takzvaných islamistů vůbec četlo Korán. A také kolik našich lidí četlo a zná Bibli, že?

Je to tak. I v Bibli najdete místa, o kterých se faráři zdráhají kázat. Na druhou stranu nakladatelství Host před lety vydalo knihu *Nebudu nenávidět* palestinského lékaře z Gazy Izzeldina Abuelaisha, gynekologa, který léčí v prestižní izraelské nemocnici... Izraelská armáda mu střelila do baráku, zabila mu tři dcery a další příbuzné, a on v té knize píše o tom, že se rozhodl, že nebude nenávidět, protože to se naučil z Koránu. Před takovým postojem a rozhodnutím můžeme jen stát pokorně v němém úžasu. Ale jak říkáte: kolik lidí četlo Korán? A kolik jich četlo Bibli? Ale ono je to i o tom, jak se do lesa volá, tak se z něho ozývá. Co chcete v tom Koránu a v Bibli najít, to tam taky najdete.

Jan Schneider

- Narodil se 10. října 1955 v Karlových Varech.
- Od roku 1980 žije v Havlíčkově Brodě, kam se příženil.
- V Mladé Boleslavi chodil na průmyslovku.
- Za minulého režimu dělal kromě jiného ve vysočanské Transportě, poté byl třináct let zaměstnancem podniku Železniční stavitelství v Praze, kde pracoval za dělnický plat.
- Zároveň navštěvoval tzv. bytové semináře (fenomén občanského vzdělávání v období normalizace).
- Absolvoval tajné studium religionistiky - po revoluci získal Cambridge Certificate in Religious Studies (certifikát z Cambridge o absolvování distančního religionistického kurzu na bakalářské úrovni).
- Jako bubeník působil ve třech různých obdobích v undergroundové kapele The Plastic People of the Universe, jejíž členy komunisté pronásledovali - a tak si ho začala všimnout Státní bezpečnost.
- Patřil mezi prvních 242 signatářů Charty 77, kteří tento historický dokument vyzývající československou vládu k dodržování vlastních zákonů a kritizující ji za porušování lidských práv podepsali už koncem prosince 1976.
- Po listopadu 1989 působil ve zpravodajských, policejních a vládních službách včetně BIS. Byl ředitelem Kanceláře Rady vlády ČR pro zpravodajskou činnost.
- Později se živil jako publicista, komentátor a bezpečnostní analytik.
- Je nositelem státního vyznamenání Za zásluhy I. stupně.
- Je autorem Stein-Schneiderovy sbírky vtipů na židovský způsob, jež se dočkala již několika vydání. Knižka jeho komentářů, publikovaných v časopise Euro, vyšla pod názvem Slova nepadají do prázdna.
- V Havlíčkově Brodě vzkřísil Okrašlovací spolek Budoucnost.
- S manželkou vchovali čtyři děti.

https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/rozhovor-jan-schneider-charta-disident-havlickuv-brod-bezpecnost-analytik.A240105_769390_jihlava-zpravy_mv?h=2A2337B42402187C7E5369DB1BC6957B